

Голові разової спеціалізованої вченої ради
ДФ 35.735.021 Національної академії
сухопутних військ імені гетьмана Петра
Сагайдачного, доктору історичних наук,
професору Виздрику Віталію Степановичу
вул. Героїв Майдану, 32, м. Львів-26, 79026

ВІДГУК

на дисертацію Кмін Анастасії Олександрівни на тему “Історичний досвід функціонування системи підготовки фахівців військово-гуманітарного профілю у Національній академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного (1991–2020 рр.).” подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю «032. Історія та археологія.»

Актуальність теми дисертації.

Сучасний етап розбудови Збройних Сил України, супроводжуваний російською агресією проти Української держави, що розпочалася навесні 2014 р., а з 24 лютого 2022 р. переросла в повномасштабну війну, ставить перед українськими дослідниками завдання детальнішого вивчення системи підготовки професіоналів для війська у закладах вищої освіти, окреслення здобутків та прорахунків цього процесу з метою його вдосконалення.

З огляду на це, актуальність досліджуваної Анастасією Кмін тематики не викликає жодних заперечень.

Актуальність дослідження зумовлена надзвичайною важливістю завдання щодо підготовки висококваліфікованих фахівців для війська – у складних реаліях сьогодення, на порозі другої річниці повномасштабної війни це має особливий сенс.

Дослідження питання функціонування системи підготовки фахівців військово-гуманітарного профілю у Національній академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного є актуальним для українського суспільства, та водночас недостатньо дослідженим науковою спільнотою.

Таким чином, актуальність дисертаційного дослідження не викликає

сумнівів і визначається об'єктивною потребою теоретичного узагальнення і систематизації накопиченого досвіду щодо функціонування системи підготовки фахівців військово-гуманітарного профілю у Національній академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного.

Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямами Національної академії та кафедри.

Дисертаційна робота виконана відповідно до плану наукової та науково-технічної діяльності Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного в рамках планової теми кафедри гуманітарних наук та науково-дослідної роботи "Сучасний стан та перспективи розвитку системи підготовки офіцерів структур морально психологічного забезпечення Збройних Сил України" (шифр "Система МПЗ", номер державної реєстрації 0121U110655)

Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів.

Дисертація є самостійним науковим дослідженням. Усі наукові результати, положення, висновки та рекомендації, сформульовані автором, є власним науковим доробком.

Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запропонованих автором рішень, висновків, рекомендацій.

Наукові положення та висновки дисертаційної роботи А. Кмін належним чином обґрунтовані. Це підтверджується текстом дисертації та змістом представлених публікацій. Достовірність сформульованих у дисертації положень обумовлена поставленою метою та визначеними п'ятьма завданнями (с. 20), які отримали своє логічне розв'язання у висновках і підтвердили авторську гіпотезу.

Дисертантці вдалось досягти поставленої мети – комплексно розкрити організацію та генезу змісту процесу підготовки військово-гуманітарних кадрів у Національній академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного у 1991–2020 рр.

Детальне ознайомлення з текстом дисертаційної роботи А. Кмін дає підстави стверджувати про ґрунтовність дослідження, логічність та хронологію викладеного матеріалу. Обґрунтованість висновків авторки базуються на

принципах науковості, системності, об'єктивності, абстрагування та історизму. якими авторка керувалася у ході роботи над обраною темою (с. 21-22).

Ступінь новизни основних результатів дисертації.

Не викликає заперечення наукова новизна одержаних А. Кмін наукових результатів. Вперше в історіографії проведено історичний аналіз підготовки фахівців з військово-гуманітарного профілю, які відповідали за морально-психологічний стан військовослужбовців; досліджено чинники, які впливали на розвиток підготовки фахівців з військово-гуманітарного профілю у Національній академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного. Сформовані рекомендації щодо використання історичного досвіду для подальшого удосконалення підготовки фахівців з морально-психологічного забезпечення для ЗС України мають важливе практичне значення, що підсилює цінність роботи. Матеріали дослідження можуть бути використані в освітньому процесі ВВНЗ – для підвищення якості професійної підготовки фахівців з військово-гуманітарного профілю. Переважна більшість положень, винесених авторкою на захист, і висновків (с. 153-159) є новими або містять значну частку новаторства. Здобувачка аргументовано обрала методику дослідження, комплексно синтезувавши загальнонаукові та спеціальні методи.

Повнота викладення основних результатів дисертації у наукових фахових виданнях, зарахованих за темою дисертації та перелік наукових праць, які відображають основні результати дисертації.

В опублікованих здобувачем наукових працях достатньо повно викладені основні результати дисертаційного дослідження. Основні положення та висновки дисертації висвітлені у сімнадцяти наукових публікаціях, із них – 5 у фахових виданнях з історичних наук, 2 – у зарубіжних виданнях.

Перелічені публікації висвітлюють усі провідні наукові ідеї та зміст дисертації і засвідчують їх апробацію в науковому середовищі.

Дисертантка продемонструвала високий рівень професійної підготовки, компетентність, уміння проводити ґрунтовний науковий аналіз історичного та історіографічного матеріалу, здійснювати роботу в архівах.

Наукове значення та практична цінність виконаного дослідження.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що завдяки

дослідженню подано пропозиції щодо використання набутого досвіду у підготовці фахівців морально-психологічного забезпечення у Збройних Силах України. Матеріали наукової роботи можуть бути використані в освітньому процесі ВВНЗ – для підвищення якості професійної підготовки фахівців з військово-гуманітарного профілю.

Оцінка змісту, завершеності та оформлення дисертації.

Дисертація А.О. Кмін належним чином структурована. Структура визначається метою і завданнями, поставленими дисертантом.

Дисертація за структурою, мовою та стилем викладення відповідає вимогам Наказу МО і НУ від 12.01.2017 № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації».

Робота складається з переліку умовних скорочень, вступу, чотирьох розділів (які розбиті на 9 підрозділів), висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел і літератури, термінологічного словника та додатків. Запропонована робота чітка, логічна у побудові. Спостерігається пропорція у змістовому наповненні розділів, вони більш-менш рівні за обсягом.

У вступі А. Кмін обґрунтувала вибір теми дослідження, його актуальність, визначила об'єкт і предмет дисертації, її методологічні засади, встановила зв'язок дослідження з науковими програмами, сформулювала мету і завдання роботи, основні методи, висвітлила наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, вказала на апробацію висновків дисертації та кількість наукових публікацій, у яких викладені результати дослідження.

У першому розділі роботи «Історіографія, джерельна база та методологія дослідження» дисертантка розглянула історіографію дисертаційної роботи, проаналізувала основоположні джерела, визначила методологію дослідницького процесу. Було введено в науковий обіг низку матеріалів із Центрального державного архіву вищих органів влади та управління України, Галузевого державного архіву Міністерства оборони України, Львівського територіального відділу Галузевого державного архіву Міністерства оборони України. Дослідниця продуктивно використала матеріали українських та іноземних інформаційних мереж, сайти іноземних навчальних

закладів для аналізу нових підходів системи підготовки фахівців за кордоном та узагальнення навчального досвіду під час локальних війн та збройних конфліктів останніх десятиліть.

У другому розділі «Формування системи підготовки фахівців з військово-гуманітарного профілю у Національній академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного» А. Кмін досить детально виокремила етапи реформування цієї системи, окресливши 1991-2001 рр. як перший відрізок, коли відбувалось формування законодавчої бази освіти та Збройних Сил України. У 2001–2011 рр. процес становлення освіти набуває нових рис завдяки активному запровадженню іноземного досвіду, а саме країн-членів НАТО. Упродовж наступних трьох років відбувалися структурні зміни, спрямовані на виховання “офіцера-лідера” із введенням відповідних навчальних дисциплін.

У третьому розділі «Трансформація системи підготовки військових фахівців з військово-гуманітарного профілю у НАСВ в умовах збройного конфлікту на сході України (2014-2020 рр.)» здобувачка довела, що війна зумовила зростання вимог до випускників з морально-психологічного забезпечення, що призвело до трансформацій у навчальному процесі. Найсуттєвіші з них відбулися 2017 р., коли почало здійснюватися більш поглиблене вивчення індивідуальності військовослужбовців, психологічної діагностики та допомоги для запобігання такого стану, як девіантна поведінка. У першому підрозділі третього розділу проаналізовано процес трансформації організації та змісту навчально-виховного процесу підготовки фахівців з військово-гуманітарного профілю з урахуванням нових викликів національній безпеці України. Натомість ключовим висновком підрозділу 3.2. стала ідея про те, що офіцери з морально-психологічного забезпечення відігравали важливу роль у формуванні стійкості та допомозі військовослужбовцям впоратися із викликами воєнних дій під час проведення Антитерористичної операції та ООС на сході України.

У четвертому розділі “Особливості підготовки військово-гуманітарних фахівців провідних країн світу та їх участь у локальних війнах та збройних конфліктах другої половини XX - початку XXI ст.” проаналізовано навчальні плани військових закладів низки країн-партнерів НАТО на предмет виявлення важливих особливостей підготовки фахівців з військово-гуманітарного профілю. У другому підрозділі охарактеризовано особливості практичних дій фахівців морально-психологічного забезпечення у локальних війнах та збройних конфліктах другої половини XX – початку XXI ст.

Висновки, зроблені дисертанткою, підсумовують основні наукові ідеї, відповідають меті та свідчать про реалізацію завдань.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

Висновки не корелюються логічно із номерами розділів. Всього підрозділів є 9, натомість пунктів висновків – сім. Крім того, останній пункт за обсягом набагато більший порівняно з іншими, включає додаткові підпункти. Дисертантці раніше висловлювалося подібне зауваження. У тексті роботи є чимало стилістичних, орфографічних та пунктуаційних помилок. Це у т.ч. стосується і англomовного варіанту анотації. Часто речення складнопідрядні, охоплюють заледве не абзац, що ускладнює процес ознайомлення з науковими ідеями. Бракує якісного аналізу напрацювань дослідників із країн-партнерів НАТО, оскільки вказані науковці (с.25) досліджували психологічний аспект війни, а не питання, над яким працювала авторка. Авторці варто продовжити подальшу наукову роботу у напрямку дослідження генези трансформації викладання професійних дисциплін у військових закладах за кордоном, що матиме як теоретичне, так і практичне значення.

Висновок.

Висловлені зауваження несуть рекомендаційний характер і не впливають на оцінку дисертаційного дослідження та не знижують його наукового рівня. Робота несе відповідну актуальність, наукову цінність, має теоретичне і практичне значення. Зміст і результати дисертаційного дослідження свідчать, що мета досягнута, сформульовані завдання виконані. Положення і висновки роботи науково виважені і достатньо аргументовані.

Дисертація А.О. Кмін є завершеним, самостійним, комплексним науковим дослідженням і справляє враження детальної, сучасної і ґрунтовної праці. Дослідження відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 р.), а її авторка заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 032 – Історія та археологія, галузі знань 03 – Гуманітарні науки.

Рецензент: доцент кафедри історії, музеєзнавства та культурної спадщини
Національного університету "Львівська політехніка"

доктор історичних наук, доцент

Світлана МУРАВСЬКА

«23» січня 2024 р.

Особистий підпис рецензента доктора історичних наук, доцента МУРАВСЬКОЇ Світлани Василівни засвідчую.

Взяв *Р.Брацкевський*

«23» січня 2024